

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 32933

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από τα κείμενα που σας δίνονται, να απαντήσετε στα εξής:

α. Ποιος ήταν ο στόχος της Τέταρτης Σταυροφορίας, σύμφωνα με τον πάπα Ιννοκέντιο Γ, και ποιο είναι το θρησκευτικό-ιπποτικό αίσθημα με το οποίο επιχειρεί να περιβάλει την ιδέα του αυτή απευθυνόμενος στους σταυροφόρους που κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη;

(μονάδες 13)

β. Ποιον αντίκτυπο είχε η άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204 στους Έλληνες και ποιο εννοιολογικό περιεχόμενο προσέλαβε για αυτούς το όνομα «Λατίνος»;

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο ιθύνων νους της Τέταρτης Σταυροφορίας είναι ο πάπας Ιννοκέντιος Γ'. [...] Η απογοήτευση μετά την άλωση είναι μεγάλη για αυτό και απευθυνόμενος στους Σταυροφόρους γράφει τα εξής: «Μη έχοντας ούτε το δικαίωμα, ούτε την επί των Ελλήνων εξουσία φαίνεται ότι παρεκκλίνατε δίχως σύνεση από τον όρκο σας, όταν αντί να βαδίζετε κατά των Σαρακηνών κατευθυνθήκατε εναντίον των Χριστιανών με σκοπό όχι την επανάκτηση της Ιερουσαλήμ, αλλά την κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης, προτιμώντας δηλαδή τα γήινα αντί των πνευματικών αγαθών».

Βασίλειφ, Α. *Ιστορία της Βυζαντινής αυτοκρατορίας*, τ.4, Αθήνα 2006, σ. 21.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο αντίκτυπος από την απώλεια της Πόλης θα γίνει προοδευτικά αισθητός απ' όλους ορθόδοξους Έλληνες. Ο μέσος βυζαντινός θα μάθει με φρίκη ότι η φοβερή λεηλασία οργανώθηκε από εκείνους που αυτοονομάζονταν στρατιώτες του Χριστού. Θα μάθει ότι το όνομα Λατίνος θα καταλήξει να σημαίνει τον άτιμο βεβηλωτή, από τον οποίο πρέπει να γλιτώσουν με κάθε θυσία. Η Κωνσταντινούπολη έγινε ξανά το ιερό σύμβολο του βυζαντινού κόσμου που έπρεπε να σώσουν και να απελευθερώσουν από τους ασεβείς.

Γλύκατζη-Αρβελέρ Ε., *Η πολιτική ιδεολογία της βυζαντινής αυτοκρατορίας*, Αθήνα 2018, σ.116-117.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 31318

3ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε:

α. στη σημασία της συνθήκης που συνήψε το 1261 ο Μιχαήλ Παλαιολόγος με τη Γένουα για την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης

(μονάδες 13)

β. στην ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (Ιούλιος - Σεπτέμβριος 1261).

(μονάδες 12)

ΚΕΙΜΕΝΟ

Στις 13 Μαρτίου 1261 υπογράφηκε μία σπουδαία συνθήκη, η οποία θεμελίωσε τη δύναμη της Γένουας στην Ανατολή. Οι Γενουάτες υποχρεώθηκαν να προσφέρουν στην αυτοκρατορία πολεμική βοήθεια εναντίον της Βενετίας και σε αντάλλαγμα δέχθηκαν εμπορικά προνόμια [...] σε όλα τα σπουδαία λιμάνια της αυτοκρατορίας και φυσικά στην Κωνσταντινούπολη, αφού βέβαια το Βυζάντιο πετύχαινε την ανάκτησή της. Με άλλα λόγια η Γένουα θα εξασφάλιζε το εμπορικό μονοπώλιο της Ανατολής, το οποίο ήταν προνόμιο της Βενετίας από τα τέλη του 11ου αιώνα. [...] Το τέλος της λατινικής αυτοκρατορίας και η ανακατάληψη της Κωνσταντινουπόλεως από τους Βυζαντινούς οφείλονται κατεξοχήν στην τύχη. Όταν ο αυτοκρατορικός στρατηγός Αλέξιος Στρατηγόπουλος πορευόταν με μια μικρή στρατιωτική δύναμη προς τη Θράκη με την εντολή να εποπτεύσει τα βουλγαρικά σύνορα, πέρασε κοντά στην Κωνσταντινούπολη. Προς μεγάλη του έκπληξη βρήκε την πρωτεύουσα σχεδόν αφύλακτη, [...] την οποία και κατέλαβε στις 25 Ιουλίου 1261, χωρίς να συναντήσει σχεδόν καμία αντίσταση. [...] Στις 15 Αυγούστου ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Η΄ εισήλθε θριαμβευτικά στην πόλη του Μ. Κωνσταντίνου.

Ostrogorsky, G., Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους, τ. Γ΄, (μτφρ Ι. Παναγόπουλος), Ιστορικές Εκδόσεις Βασιλόπουλος, Αθήνα 1993, σ. 130-131.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 29288

1^ο ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Κατά τη μεσοβυζαντινή περίοδο οι ελεύθεροι αγρότες ήταν οργανωμένοι σε κοινότητες χωρίων.
2. Μετά τη στέψη του, τα Χριστούγεννα του 800, ο Κάρολος ο Μέγας επέλεξε ως έδρα του τη Ρώμη.
3. Ο Λογοθέτης του Δρόμου, στενός συνεργάτης του αυτοκράτορα, ήδη από τον 7^ο αιώνα, ήταν υπεύθυνος για την υποδοχή ξένων πρεσβευτών.
4. Το σύστημα της φεουδαρχίας αναπτύχθηκε στη διάρκεια του 8^{ου} αιώνα, μετά την κατάρρευση της δυναστείας των Μεροβιγγείων.
5. Στη Σύνοδο της Φερράρας-Φλωρεντίας (1438-1439) ο Ιωάννης Η΄ Παλαιολόγος αρνήθηκε την πλήρη υποταγή της Ορθόδοξης στην Καθολική Εκκλησία.

(μονάδες 5)

(II) Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά, αρχίζοντας από το αρχαιότερο:

- α. Σύνοδος της Φερράρας-Φλωρεντίας
- β. κήρυξη της Πρώτης Σταυροφορίας
- γ. έκρηξη της Γαλλικής Επανάστασης

δ. αποστολή ιεραποστόλων του Βυζαντίου στη Μοραβία

ε. Ειρήνη της Αυγούστας

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων: *ιερός πόλεμος (στο Ισλάμ), γενίτσαροι.*

Μονάδες 7+8=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 29286

1^ο ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Τα πρώτα *θέματα* οργανώθηκαν στη Μ. Ασία περί τα μέσα του 7^{ου} αιώνα.
2. Ο Ηράκλειος υιοθέτησε τον ελληνικό τίτλο «βασιλεύς» με την προσθήκη «πιστός εν Χριστώ».
3. Η σύνοδος της Ιέρεας (754) καταδίκασε την εικονομαχία.
4. Η στρατιωτικοποίηση της μεσοβυζαντινής κοινωνίας εκφράζεται αποκλειστικά με την οικοδόμηση πολλών κάστρων.
5. Η *Επαναγωγή* είναι μια συλλογή νομοθετημάτων που καθορίζουν με ακρίβεια τις αρμοδιότητες του αυτοκράτορα και του πατριάρχη.

(μονάδες 5)

(II) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με στοιχεία της στήλης Β. Ένα (1) στοιχείο της στήλης Α περισσεύει.

A	B
1. Καρδινάλιος Ουμβέρτος	α. πρώτος περίπλους της γης
2. Βονιφάτιος Μομφερατικός	β. έφτασε στο ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας το 1487
3. Ιωάννης Γουτεμβέργιος	γ. εκπρόσωπος της Ρώμης στις διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στο Σχίσμα των δύο Εκκλησιών
4. Βαρθολομαίος Ντιάζ	δ. αρχηγός των φεουδαρχών κατά την Δ΄ Σταυροφορία
5. Χριστόφορος Κολόμβος	ε. εφηύρε την τυπογραφία
6. Φερδινάνδος Μαγγελάνος	

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *αλληλέγγυον, γενίτσαροι.*

Μονάδες 8+7=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 27657

2° ΘΕΜΑ

2.α. Μέσα σε ποιες συνθήκες πραγματοποιήθηκε η αποστολή ιεραποστόλων από το Βυζάντιο στη Μοραβία και ποια ήταν τα αποτελέσματά της;

Μονάδες 12

2.β. Ποιες οικονομικές μεταβολές, φυσικές καταστροφές και επιδημίες συντέλεσαν στην κρίση της φεουδαρχίας τον 13^ο και 14^ο αιώνα;

Μονάδες 13

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 27511

2° ΘΕΜΑ

2.α. Να περιγράψετε την εποικιστική πολιτική που εφάρμοσε το Βυζάντιο, προκειμένου να αντιμετωπίσει το πρόβλημα των σλαβικών πληθυσμών. Ποια ήταν τα αποτελέσματά της;

Μονάδες 13

2.β. Για ποιους λόγους η Αναγέννηση ξεκίνησε από τις ακμαίες πόλεις της Ιταλίας;

Μονάδες 12

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 29178

1° ΘΕΜΑ

1.α. (I) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. Ένα (1) στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A	B
1. εξελληνισμός Βυζαντινού κράτους	α. Κωνσταντίνος-Κύριλλος
2. Εγίρα	β. Μωάμεθ
3. γλαγολιτικό αλφάβητο	γ. Ηράκλειος
4. κομητείες	δ. Ειρήνη
5. σύνοδος Ιέρειας	ε. Καρλομάγνος
	στ. Κωνσταντίνος Ε΄ (Ισαυρος)

(μονάδες 5)

(II) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Η κοσμοϊστορική σημασία του οριστικού Σχίσματος μεταξύ των δύο Εκκλησιών έγινε αντιληπτή αργότερα, ενώ οι σύγχρονοι δεν έδωσαν προσοχή στο γεγονός.
2. Ο Κάρολος Μαρτέλος στέφθηκε αυτοκράτορας τα Χριστούγεννα του 800 στη Ρώμη.
3. Την Πρώτη Σταυροφορία κήρυξε ο καρδινάλιος Ουμβέρτος.
4. Ο Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος ανέκτησε το 1261 την Κωνσταντινούπολη από τους Λατίνους.

5. Η έκβαση της μάχης στην Άγκυρα μεταξύ Οθωμανών και Μογγόλων το 1402 καθυστέρησε την άλωση της Κωνσταντινούπολης.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *Πρόχειρος Νόμος, φέουδο*.

Μονάδες 8+7=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 28963

1^ο ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Η γεωργική επανάσταση στην Ευρώπη εκφράζεται με την αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων και της συγκομιδής και με τεχνολογικές καινοτομίες.
2. Η Γαληνοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας ανέλαβε, έναντι αμοιβής, να μεταφέρει με τον στόλο της στην Ανατολή και να εφοδιάζει με τρόφιμα τους Σταυροφόρους επί ένα έτος.
3. Το 1261 ο Μιχαήλ Παλαιολόγος συνήψε με τους Βενετούς συνθήκη σε αντάλλαγμα πολεμικής βοήθειας κατά των Γενουατών.
4. Σημαντικός παράγοντας της εξάπλωσης των Οθωμανών ήταν οι στρατιωτικές μεταρρυθμίσεις.
5. Στη Γερμανία, μετά την Ειρήνη της Αυγούστας, επικράτησε παντού το προτεσταντικό δόγμα.

(μονάδες 5)

(II) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με στοιχεία της στήλης Β. Ένα (1) στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A	B
1. Λογοθέτης του Γενικού	α. ευθύνη για την υποδοχή ξένων πρεσβευτών στο Βυζαντινό κράτος
2. Χαλίφης	β. ιδιαίτερα σημαντικό αξίωμα στο Φραγκικό κράτος
3. αυλάρχης	γ. από τον 10 ^ο αι. μονοπωλούν τα κυριότερα στρατιωτικά και πολιτικά αξιώματα στο Βυζαντινό κράτος
4. βασιλικοί	δ. τοποτηρητής του Προφήτη Μωάμεθ
5. Λογοθέτης του Δρόμου	ε. εκδιώχθηκε από τη Μέκκα και κατέφυγε στη Μεδίνα, όπου ίδρυσε μια κοινότητα πιστών
	στ. ευθύνη των οικονομικών στο Βυζαντινό κράτος

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *Τρίτη Ρώμη, Κατάλογος απαγορευμένων βιβλίων (Index Librorum Prohibitorum)*.

Μονάδες 7+8=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 28706

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

α. Τι ήταν ο «Μαύρος Θάνατος», πώς ξεκίνησε και με ποιον τρόπο διαδόθηκε στην Ευρώπη;

(μονάδες 13)

β. Ποιες ήταν οι συνέπειες της εξάπλωσής του;

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μολονότι δεν είναι σαφές από πού ακριβώς ξεκίνησε η επιδημία στα μέσα του 14^{ου} αιώνα, η πανώλη διαδόθηκε ραγδαία τη δεκαετία του 1340, μολύνοντας την Ευρώπη, το Ιράν, τη Μέση Ανατολή και την Αραβική Χερσόνησο. Η επιδημία εξαπλώθηκε το 1346 όταν μια «μυστηριώδης ασθένεια που προκαλούσε ακαριαίο θάνατο» [...] άρχισε να σαρώνει τη Χρυσή Ορδή κοντά στη Μαύρη Θάλασσα. Ένα μογγολικό στράτευμα που πολιορκούσε το γενοβέζικο εμπορικό κέντρο της Καφφά[...] εξολοθρεύτηκε από την ασθένεια [...]. Προτού υποχωρήσουν, ωστόσο, «δόθηκε διαταγή να τοποθετηθούν τα πτώματα σε καταπέλτες και να εκτοξευτούν μέσα στην πόλη, με την ελπίδα να σκοτώσει τους πάντες η αφόρητη αποφορά». [...]Εν αγνοία τους, οι Μογγόλοι είχαν χρησιμοποιήσει τον βιολογικό πόλεμο για να καταβάλουν τον εχθρό τους. Οι εμπορικές οδοί που συνέδεαν την Ευρώπη με τον υπόλοιπο κόσμο μετατράπηκαν πλέον σε θανάσιμες λεωφόρους για τη μετάδοση του Μαύρου Θανάτου. [...] Η ασθένεια δεν μεταδιδόταν μόνο μέσω της επαφής με ασθενείς ή με τους αρουραίους[...]. Ακόμα και τα προϊόντα στο αμπάρι μετατρέπονταν σε θανάσιμα φορτία.

Frankopan, P., *Οι δρόμοι του Μεταξιού. Μια νέα ιστορία του κόσμου*, μτφρ. Γ. Βογιατζής, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2022, σ. 180-181.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 27830**1° ΘΕΜΑ****1.α.**

(I) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με στοιχεία της στήλης Β. Ένα (1) στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A	B
1. πατριάρχης Μιχαήλ Κηρουλάριος	α. εκφραστής της ανεξιθρησκίας
2. Κάρολος ο Μέγας	β. οριστική αναστήλωση των εικόνων
3. πάπας Ουρβανός Β΄	γ. οριστικό Σχίσμα μεταξύ των δύο Εκκλησιών
4. Βολταίρος	δ. στέψη στη Ρώμη
5. Θεοδώρα	ε. Πρώτη Σταυροφορία
	στ. Τέταρτη Σταυροφορία

(μονάδες 5)

(II) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Σταθμό στη διαμόρφωση του φεουδαρχικού συστήματος αποτέλεσαν οι μεταρρυθμίσεις των διαδόχων του Καρλομάγνου.
2. Η γεωργική επανάσταση προκαλεί πρόοδο του εμπορίου, αφού το αγροτικό πλεόνασμα διατίθεται στις πόλεις.
3. Το 1261 ο Μιχαήλ Παλαιολόγος συνήψε με τους Βενετούς συνθήκη, για να λάβει πολεμική βοήθεια κατά της Γένουας.
4. Οι νομάδες Τούρκοι, που αργότερα έγιναν γνωστοί ως Οθωμανοί, προέρχονταν από την Κεντρική Ασία.
5. Η υπεροπλία των Τούρκων κατά την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης το 1453 σε έμψυχο και άψυχο υλικό ήταν συντριπτική.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *Λογοθέτης του Γενικού, δυνατοί, συγχωροχάρτια.*

μονάδες 5+5+5 = 15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 27426**2° ΘΕΜΑ**

2.α. Ποιοι οι στόχοι και ποια τα αποτελέσματα της εσωτερικής πολιτικής του Ιωάννη Βατάτζη στην Αυτοκρατορία της Νίκαιας;

Μονάδες 13

2.β. Ποιο ήταν το όραμα του Ρήγα Βελεστινλή ή Φεραίου για τα Βαλκάνια και ποια η έκβαση των επαναστατικών του σχεδίων;

Μονάδες 12

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 28562

3^ο ΘΕΜΑ

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

α. στα οφέλη που αποκόμισε η βυζαντινή αυτοκρατορία από την εφαρμογή της θεματικής οργάνωσης κατά την εποχή του Ηρακλείου (μονάδες 13)

β. στον θεσμό των στρατιωτοπίων και την επίδραση που είχε στη γαιοκτησία.

(μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η μεταφορά στρατιωτών στα θέματα κατά την εποχή του Ηρακλείου είχε ως αποτέλεσμα την ανανέωση της αυτοκρατορίας. [...] Ο διοικητικός αυτός θεσμός εδραιωνόταν όλο και σταθερότερα. [...] Το σύστημα των θεμάτων, που αναπτύχθηκε σταθερά στην Μ. Ασία και με την πάροδο του χρόνου εξαπλώθηκε σε ορισμένες περιοχές της Βαλκανικής χερσονήσου, αποτελεί το πλαίσιο, μέσα στο οποίο συντελέσθηκε η ανανέωση της βυζαντινής αυτοκρατορίας. [...] Η εσωτερική ανανέωση που συντελέσθηκε στο βυζαντινό κράτος από τον έβδομο αιώνα, οφείλεται πρωταρχικά στην εμφάνιση μιας ισχυρής τάξεως αγροτών και στη συγκρότηση του νέου στρατεύματος με βάση τους «στρατιώτες». Το γεγονός τούτο είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των μικρογαιοκτημόνων, εφόσον οι «στρατιώτες» που είχαν εποικίσει την ύπαιθρο, είχαν ταυτόχρονα στην κατοχή τους μικρές εκτάσεις γης. Η υποχρεωτική άσκηση της στρατιωτικής θητείας περνούσε κατά κανόνα στον μεγαλύτερο γιο του «στρατιώτη», που κληρονομούσε συγχρόνως και το κτήμα του πατέρα του.

Ostrogorsky, G., *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, Ιστορικές Εκδόσεις Δ. Βασιλόπουλος, τ. Α', Αθήνα 1978, σσ. 202-203.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 27654

2^ο ΘΕΜΑ

2.α. Ποια μέτρα πήρε ο Κάρολος ο Μέγας (Καρλομάγνος) για την ενίσχυση της εσωτερικής οργάνωσης του κράτους του;

Μονάδες 10

2.β. Ποιο ήταν το συγγραφικό και εκδοτικό έργο του Ρήγα Βελεστινλή ή Φεραίου (1757-1798) στην περίοδο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού;

Μονάδες 15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 27490

2^ο ΘΕΜΑ

2.α. Να παρουσιάσετε τους κινδύνους που αντιμετώπιζε το Βυζαντινό Κράτος στις αρχές του 8^{ου} αιώνα και επέβαλαν την υιοθέτηση οικονομολογικής πολιτικής.

2.β. Να παρουσιάσετε τις βασικές θέσεις που διατύπωσε ο Ρουσσό σχετικά με την ελευθερία του ατόμου και την ισότητα των ανθρώπων.

Μονάδες 12

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 26064

1° ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Ο λογοθέτης του Γενικού ήταν ένα είδος πρωθυπουργού.
2. Τον Μάρτιο του 843 η σύνοδος που συγκλήθηκε στην Κωνσταντινούπολη αποφάσισε την αποκατάσταση των εικόνων.
3. Ο Κάρολος Μαρτέλος υπήρξε ο ιδρυτής της δυναστείας των Μεροβιγγείων.
4. Στο βυζαντινό χωρίον (κοινότητα) δεσπόζει ο ιερέας με το αδιαμφισβήτητο ηθικό κύρος του.
5. Ο Βαρθολομαίος Ντιάζ έφτασε στο ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας το 1487.

(μονάδες 5)

(II) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A	B
1. Δίαιτα (1529)	α. επίσημη αναγνώριση υποτέλειας
2. Σύνοδος της Φερράρας- Φλωρεντίας	β. αποκήρυξη του λουθηρανισμού
3. Σύνοδος του Τρέντο	γ. καταδίκη της εικονομαχίας
4. Ζ' Οικουμενική Σύνοδος	δ. πλήρης υποταγή της Ορθόδοξης στην Καθολική Εκκλησία
5. τελετή της περιβολής	ε. διαίρεση Γερμανίας σε κράτη καθολικά και διαμαρτυρόμενα
	στ. ηθικοπνευματική ανασυγκρότηση και αποσαφήνιση του καθολικού δόγματος

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *φέουδο, καθολικός άνθρωπος.*

Μονάδες 9+6 = 15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 27174

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας τις απαραίτητες πληροφορίες από το παρακάτω κείμενο, το οποίο αναφέρεται στο κίνημα της Εικονομαχίας, και βασιζόμενοι/-ες στις γνώσεις σας:

α. να αναφερθείτε στην κύρια κατηγορία που διατύπωναν οι εικονομάχοι εναντίον των αντιπάλων τους και στην επιχειρηματολογία στήριξής της (μονάδες 10) **β.** να εξηγήσετε την πολιτική διάσταση της Εικονομαχίας, σχολιάζοντας κριτικά τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιήθηκε το κίνημα αυτό από την πλευρά του Λέοντα Γ'.

(μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Μια άλλη σημαντική συνέπεια του κινήματος [της εικονομαχίας] ήταν η ενίσχυση του ρόλου που διαδραμάτιζε ο αυτοκράτορας τόσο στη δημόσια διοίκηση όσο και στα εκκλησιαστικά ζητήματα. Σε μια περίοδο με μεγάλα πολιτικά και στρατιωτικά προβλήματα, το ζήτημα των αυτοκρατορικών εξουσιών απέκτησε βαρύνουσα σημασία. Ο Λέων Γ', που εγκαινίασε την εικονομαχία, έγραφε στον Πάπα ότι θεωρούσε τον εαυτό του όχι μόνο αυτοκράτορα, αλλά και ιερέα. Η αναγνώριση της αυθεντίας του αυτοκράτορα ως ανώτερης από εκείνη της εκκλησίας συνδυάστηκε με μια εκστρατεία κατά της λατρείας των αγίων. Η εικόνα του αγίου, όπως διαμορφώθηκε στην ύστερη αρχαιότητα[...] ήταν επικίνδυνος αντίζηλος για την αυτοκρατορική προπαγάνδα. [...] Στις επιθέσεις τους κατά της λατρείας των εικόνων, οι εικονομάχοι κατηγορούσαν τους αντιπάλους τους για αιρετικούς υποστηρίζοντας ότι οι εικονολάτρες λάτρευαν την ανθρώπινη φύση του Χριστού, αφού η θεία φύση Του ήταν αδύνατον να συλληφθεί και να απεικονιστεί.

Kazhdan, A. P. –Erstein, A. W., *Αλλαγές στον Βυζαντινό πολιτισμό*, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1997, σ. 42-43. (διασκευή)

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 26060

1^ο ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να επιλέξετε και να γράψετε τη σωστή απάντηση για κάθε ομάδα από τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Ένα από τα μέσα άσκησης της βυζαντινής διπλωματίας ήταν:

α. ο εκχριστιανισμός άλλων λαών

β. η αιχμαλωσία ξένων ηγεμόνων

γ. η παροχή δανείων σε ξένους ηγεμόνες

δ. η υποκίνηση κινημάτων στο εσωτερικό των άλλων κρατών

2. Όταν οι Σταυροφόροι έγιναν κύριοι της Κωνσταντινούπολης:

- α. εκτέλεσαν τον αυτοκράτορα Αλέξιο Ε΄ Δούκα Μούρτζουφλο
- β. επιδόθηκαν σε σφαγές και λεηλασίες
- γ. στράφηκαν εναντίον των δυνατών
- δ. σεβάστηκαν τα μνημεία της Πόλης και τις περιουσίες των κατοίκων

3. Μετά τις ανακαλύψεις των νέων χωρών, το κέντρο της παγκόσμιας οικονομίας μετατοπίστηκε:

- α. στη Μεσόγειο
- β. στον Ινδικό Ωκεανό
- γ. στη Βαλτική θάλασσα
- δ. στον Ατλαντικό Ωκεανό και τη Βόρεια θάλασσα

4. Από τις αρχές του 18ου αι. μεγαλύτερη εμπορική και ναυτική δύναμη του κόσμου αναδείχτηκε:

- α. η Ισπανία
- β. η Αγγλία
- γ. η Γαλλία
- δ. η Ρωσία

5. Ομάδα Διαφωτιστών με επικεφαλής τον Ντιντερό εξέδωσε:

- α. το «Κοινωνικό Συμβόλαιο»
- β. την «Εγκυκλοπαίδεια»
- γ. το «Πνεύμα των Νόμων»
- δ. τον «Αμίλιο»

(μονάδες 5)

(II) Να αντιστοιχίσετε τα δεδομένα της στήλης Α με εκείνα της στήλης Β. Ένα (1) στοιχείο της στήλης Α περισσεύει.

A	B
1. Καθοριστική νίκη των Οθωμανών που έκρινε το μέλλον των Βαλκανίων (1389)	α. Μάχη του Πουατιέ
2. Κατάκτηση από τους Οθωμανούς της Νίκαιας (1331) και της Νικομήδειας στη Μ. Ασία	β. Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους
3. Ήττα του Ναπολέοντα (1815)	γ. Μάχη της Άγκυρας
4. Αναχαίτιση της προέλασης των Αράβων από τους Φράγκους (732)	δ. Μάχη του Κοσσυφοπεδίου
5. Ήττα των Οθωμανών Τούρκων από τους Μογγόλους	ε. Μάχη στο Βατερλό

(1402)

6. Έναρξη της περιόδου της Φραγκοκρατίας στον ελλαδικό χώρο (13^{ος}-17^{ος} αι.)

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *θέματα, μερκαντιλισμός.*

Μονάδες 8+7 = 15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25483

1^ο ΘΕΜΑ

1.α. (I) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. Δύο (2) στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Μοντεσκιέ	α. Αιμίλιος ή Περί Αγωγής
2. Ρουσσό	β. Το Πνεύμα των Νόμων
3. Ρήγας Φεραίος	γ. Αδελφική Διδασκαλία
4. Αδαμάντιος Κοραής	δ. Μεγάλη Χάρτα της Ελλάδος
5. Άνταμ Σμιθ	ε. Εγκυκλοπαίδεια
	στ. Έρευνα για τα αίτια του πλούτου των εθνών
	ζ. Νεωτερική Γεωγραφία

(μονάδες 5)

(II) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Στο Βυζαντινό κράτος ο αυτοκράτορας είναι ταυτόχρονα θρησκευτικός και κοσμικός ηγέτης.
2. Το Βυζάντιο χρησιμοποίησε τον εκχριστιανισμό ως μέσο άσκησης διπλωματίας.
3. Στόχος της οικονομικής πολιτικής του Ιωάννη Βατάτζη ήταν η αυτάρκεια της Αυτοκρατορίας της Νίκαιας.
4. Πρώτος πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών εξελέγη ο Γεώργιος Ουάσιγκτον.
5. Με τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη προβάλλονταν οι θεμελιώδεις αρχές της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *θέματα, Μαύρος Θάνατος.*

Μονάδες 8+7=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25700**1^ο ΘΕΜΑ****1.α.**

(I) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. Δύο (2) στοιχεία της στήλης Α περισσεύουν.

A	B
1. Λέων Γ΄	α. Αίτημα στους σταυροφόρους για βοήθεια για την επαναφορά του στον θρόνο.
2. Ηράκλειος	β. Σύναψη συνθήκης με τους Γενουάτες
3. Κωνσταντίνος Ε΄ Ίσαυρος	γ. Καθιέρωση των ελληνικών ως επίσημης γλώσσας του κράτους.
4. Βασίλειος Β΄	δ. Υπεράσπιση της Κωνσταντινούπολης με αυτοθυσία
5. Ισαάκιος Β΄ Άγγελος	ε. Σύνοδος της Ιέρειας
6. Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος	
7. Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος	

(μονάδες 5)

(II) Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογικά σειρά, αρχίζοντας από το αρχαιότερο και καταλήγοντας στο πιο πρόσφατο:

- α. Τριακονταετής Πόλεμος
- β. Μάχη της Λειψίας
- γ. Κατάληψη της Βαστίλλης
- δ. Ομολογία της Αυγούστας
- ε. Δόγμα Μονρόε

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *Πρόχειρος Νόμος, Αναγέννηση* .

Μονάδες 8 + 7=15**ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 27208****3^ο ΘΕΜΑ**

Συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις με τις απαραίτητες πληροφορίες από την ιστορική πηγή που σας δίνεται, να αναφερθείτε:

- α. στις ενέργειες του Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου για να αποτρέψει την προέλαση των Τούρκων (μονάδες 13)
- β. στα αποτελέσματα της μάχης της Άγκυρας (1402) για το Βυζάντιο. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγος [...]έφθασε τον Απρίλιο του 1400 στη Βενετία και αργότερα στο Παρίσι.[...] τον Δεκέμβριο του 1400 έφθασε στο Λονδίνο, όπου ο Ερρίκος ο Δ΄ του υποσχέθηκε στρατό και στόλο και του έδωσε μια μικρή χρηματική βοήθεια. Φρόντισε να επικοινωνήσει και με άλλους ευρωπαίους ηγεμόνες και ήταν γεμάτος ενθουσιασμό και πεποίθηση ότι λίγο χρόνο μετά τον γυρισμό του στην Πόλη ολόκληρη στρατιά σταυροφόρων θα έφθανε εκεί για να αναλάβει επιχειρήσεις και να εξοντώσει τους Τούρκους. [...]Βρισκόταν ακόμη στο Παρίσι όταν, τον Σεπτέμβριο του 1402, έφθασε το χαρμόσυνο άγγελμα: ο Βαγιαζήτ είχε συντριβεί κοντά στην Άγκυρα και πιασθεί αιχμάλωτος από τον Ταμερλάνο. Η τουρκική ήττα και οι ταραχές που ξέσπασαν στη συνέχεια στο τουρκικό κράτος δεν έσωσαν βέβαια την Κωνσταντινούπολη[...]. Τα ελάχιστα κέρδη που αποκόμισε η αυτοκρατορία ήταν η ανακατάληψη της Θεσσαλονίκης, μικρών περιοχών στον Εύξεινο Πόντο και των νησιών Σκιάθου, Σκοπέλου και Σκύρου. Αλλά το πιο μεγάλο όφελος ήταν ότι η πτώση της αυτοκρατορίας αναβλήθηκε για μισό περίπου αιώνα.

Καραγιαννόπουλος Ι., *Το βυζαντινό κράτος*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 268-269.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 26982

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις,

α. να αναφερθείτε στα οφέλη που αποκόμισε η βυζαντινή αυτοκρατορία από την εφαρμογή της θεματικής διοίκησης κατά τη μεσοβυζαντινή περίοδο (μονάδες 13)

β. να επισημάνετε τα στοιχεία που καταδεικνύουν τον εξελληνισμό του βυζαντινού κράτους την ίδια χρονικά περίοδο (7^{ος}-9ος α.). (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Με τον θεσμό των θεμάτων δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις για τη συγκρότηση ενός ισχυρού εντόπιου στρατού, πράγμα που απάλλαξε την αυτοκρατορία από τη δαπανηρή στρατολόγηση αλλοδαπών μισθοφόρων, που δεν ήταν πάντα ούτε αφοσιωμένοι ούτε επαρκείς. Με τον τρόπο αυτό αυξήθηκαν οι βυζαντινές στρατιωτικές δυνάμεις στα πλαίσια ενός νέου υγιέστερου στρατιωτικού και διοικητικού συστήματος, που ήταν απαλλαγμένο από τις αδυναμίες και τα προβλήματα ασφαλείας, αυτά που συνόδευαν το παλαιό σύστημα στρατολογήσεως μισθοφόρων.

Ostrogorsky, G., *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, τ. Α' (μτφ. Ι. Παναγόπουλος), Ιστορικές Εκδόσεις Στ. Βασιλόπουλος, Αθήνα 1997.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Τότε οι διάδοχοι του Ηρακλείου, που δεν ήξεραν πού και πώς να ασκήσουν την εξουσία τους, **κατέτμησαν**¹ σε μικρά τμήματα τη διοίκησή τους και τα μεγάλα στρατιωτικά σώματα και εγκατέλειψαν την προγονική τους λατινική, υιοθετώντας την ελληνική γλώσσα [...]. Γιατί (παλιότερα) ονόμαζαν τους **χιλίαρχους λογγίνους** και τους **εκατόνταρχους κεντουρίωνες** και τους τωρινούς **στρατηγούς κόμητες**. Αλλά και η ονομασία **θέμα** είναι ελληνική και όχι ρωμαϊκή και προέρχεται από τη **θέση**.

Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος, *Περί θεμάτων*, έκδ. Α. Pertusi, Πόλη του Βατικανού 1952, 60 (διασκευή).

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25285

1° ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. Δύο (2) στοιχεία της στήλης Α περισσεύουν.

A	B
1. Σύνοδος της Ιέρεας	α. απόρριψη του δόγματος filioque
2. Διανομή της Ρωμανίας	β. βασικές αρχές του λουθηρανισμού
3. Σύνοδος του Τρέντο	γ. καταδίκη της λατρείας των εικόνων
4. Σύνοδος του 867	δ. ηθικοπνευματική ανασυγκρότηση της Καθολικής Εκκλησίας
5. Ειρήνη της Αυγούστας	ε. υποταγή της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Καθολική
6. Σύνοδος της Φερράρας-Φλωρεντίας	
7. Ομολογία της Αυγούστας	

(μονάδες 5)

(II) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Από τον 9^ο αιώνα οι σκλαβηνίες που βρίσκονταν στα νότια της Χερσονήσου του Αίμου άρχισαν να ενσωματώνονται στη θεματική διοίκηση του Βυζαντινού Κράτους.
2. Με την Επαναγωγή καθορίζονταν οι αρμοδιότητες του Βυζαντινού αυτοκράτορα και του πατριάρχη.
3. Ο φεουδαρχικός στρατός αποτελούνταν από ελεύθερους αγρότες υπό την ηγεσία του αυτοκράτορα.

¹ χώρισαν, διέσπασαν

4. Τα λιμάνια της Μεσογείου εξακολουθούσαν να αποτελούν το κέντρο της παγκόσμιας οικονομίας και μετά τις Ανακαλύψεις.

5. Στη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (1776) εφαρμόστηκαν οι πολιτικές ιδέες του Διαφωτισμού.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *θέματα, βασιλικοί*.

Μονάδες 7+8

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25130

2° ΘΕΜΑ

2.α. Μετά τις μεταβολές που εκδηλώθηκαν στην εξέλιξη της αγροτικής κοινότητας τον 8ο αιώνα, ποια επίπτωση είχε η αλληλεγγύη των μελών της και πώς έδρασαν οι Μακεδόνες αυτοκράτορες κατά των δυνατών;

Μονάδες 12

2.β. Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ο άνθρωπος, σύμφωνα με τους φορείς του ανθρωπισμού και ποιον τύπο ανθρώπου αυτοί οραματίζονταν;

Μονάδες 13

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25786

3° ΘΕΜΑ

Το παρακάτω κείμενο αναφέρεται στην οικονομική κατάσταση που διαμορφώνεται στην Ευρώπη μετά τις Ανακαλύψεις, δεδομένης της συσσώρευσης κεφαλαίου από το εμπόριο και της εισαγωγής μεγάλων ποσοτήτων πολύτιμων μετάλλων. Με βάση τα δεδομένα αυτά και αξιοποιώντας τις απαραίτητες πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α. Ποιες κοινωνικές κατηγορίες του πληθυσμού απειλούνται περισσότερο με πτώχευση από τις οικονομικές εξελίξεις που σημειώνονται στην Ευρώπη μετά τις Ανακαλύψεις;

(μονάδες 12)

β. Ποιες είναι οι συνέπειες της συσσώρευσης κεφαλαίου και πολύτιμων μετάλλων στην Ευρώπη ως προς τη διαμόρφωση της αναλογίας ανάμεσα στους μισθούς και στο κόστος ζωής;

(μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο έμπορος Παλέτο από την Κρεμόνα είχε το 1546 κέρδος 9.000 λίρες, αλλά έχασε τον ίδιο χρόνο 12.000 (προφανώς από άλλη επιχείρηση). Παράλληλα με θεαματικές πτωχεύσεις βρίσκουμε αναρίθμητα παραδείγματα μέσων και μικρών εμπόρων που υποχρεώθηκαν σε πτώχευση.[...] Διαπιστώνουμε πράγματι σε όλες τις χώρες μια υστέρηση, πολύ καθαρή, της αύξησης των μισθών σε σχέση με το κόστος ζωής. Ο μισθός των εργατών που ήταν απασχολημένοι στο Δημαρχείο της Στοκχόλμης αυξήθηκε έξι φορές από το 1460 μέχρι το 1550, ενώ η τιμή των δημητριακών αυξήθηκε οκτώ φορές.

Morineau, M., *Histoire Universelle Larousse de poche, Le XVIe siecle 1492-1610*, 1968, 387-389

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25891

3^ο ΘΕΜΑ

Αντλώντας πληροφορίες από το κείμενο που σας δίνεται και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα εξής:

α. Ποιες είναι οι τρεις εξουσίες τις οποίες αναφέρει ο Μοντεσκιέ στο έργο του *Το πνεύμα των νόμων*;

(μονάδες 10)

β. Ποιος κίνδυνος υπάρχει όταν οι εξουσίες αυτές συγκεντρώνονται στο ίδιο πρόσωπο ή πολιτικό σώμα και γιατί;

(μονάδες 15)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

Όταν στο ίδιο πρόσωπο ή στο ίδιο πολιτικό σώμα, που ασκεί την αρχή, η νομοθετική εξουσία είναι ενωμένη με την εκτελεστική, δεν υπάρχει καθόλου ελευθερία γιατί μπορεί ο ίδιος ο μονάρχης[...] να κάνει νόμους τυραννικούς και να τους εφαρμόσει με τρόπο τυραννικό. Επίσης δεν υπάρχει καθόλου ελευθερία, όταν η δικαστική εξουσία δεν χωρίζεται απ' τη νομοθετική και την εκτελεστική. Αν ήταν συνδεδεμένη με τη νομοθετική, η πίεση πάνω στη ζωή και την ελευθερία των πολιτών θα ήταν αυταρχική, γιατί ο ίδιος ο δικαστής θα ήταν και νομοθέτης. Αν ήταν συνδεδεμένη με την εκτελεστική εξουσία, ο δικαστής θα μπορούσε να έχει τη δύναμη ενός καταπιεστή. Το παν θα χανόταν αν ο ίδιος ο άνθρωπος ή το ίδιο σώμα αρχόντων ή του λαού, ασκούσαν ταυτόχρονα αυτές τις τρεις εξουσίες: δηλαδή, το να νομοθετεί, να εφαρμόζει τις δημόσιες αποφάσεις και να δικάζει τα εγκλήματα, ή τις διαφορές των ιδιωτών.

Montesquieu, *Το πνεύμα των νόμων*, (μτφρ. Γρ. Λιόνης), Αναγνωστίδης, σ. 150

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25145

1^ο ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα από τον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Ο θεματικός στρατός στο βυζαντινό κράτος ήταν, κατά βάση, μισθοφορικός.
2. Το πρώτο επίσημο εικονομαχικό διάταγμα εκδόθηκε το έτος 730.
3. Τον Νοέμβριο του 1095 ο πάπας Ιννοκέντιος Γ' κήρυξε την Πρώτη Σταυροφορία.
4. Στη μάχη της Άγκυρας (1402) ο οθωμανικός στρατός υπέστη πανωλεθρία από τους Μογγόλους του Ταμερλάνου.
5. Οι Ανακαλύψεις ενίσχυσαν τη φεουδαρχική δομή της οικονομίας.

(μονάδες 5)

(II) Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά, αρχίζοντας από το αρχαιότερο και καταλήγοντας στο πιο πρόσφατο:

- α. ανακάλυψη της Αμερικής
- β. αποστολή βυζαντινών ιεραποστόλων στη Μοραβία
- γ. κατάκτηση της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας από τους Οθωμανούς
- δ. Ομολογία της Αυγούστας
- ε. Σχίσμα των δύο Εκκλησιών

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *Πρόχειρος Νόμος, Αναγέννηση.*

Μονάδες 7+8=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25112

1ο ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να χαρακτηρίσετε τις επόμενες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Οι δύο πρώτοι Ίσαυροι (Λέων Γ' και Κωνσταντίνος Ε') υπήρξαν οι πρωτεργάτες του κινήματος της Εικονομαχίας.
2. Η Εικονομαχία δεν επηρέασε τις σχέσεις της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με τη Δύση.
3. Η στρατιωτικοποίηση της μεσοβυζαντινής κοινωνίας εκφράζεται με την εμφάνιση των οικογενειακών επωνύμων.
4. Οι πρόσκαιρες εγκαταστάσεις των Σλάβων στη Χερσόνησο του Αίμου είναι γνωστές με το όνομα σκλαβηνίες.
5. Το μεγαλύτερο πλήγμα για την ευρωπαϊκή κοινωνία του 14^{ου} αι. ήταν ο Μαύρος Θάνατος.

(μονάδες 5)

(II) Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά αρχίζοντας από το αρχαιότερο:

α. Μάχη του Κοσσυφοπεδίου

β. Πρώτο Σχίσμα

γ. Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος

δ. Έτος αποδημίας του Μωάμεθ

ε. Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων: αλληλέγγυον, σώμα των γενιτσάρων.

Μονάδες 7 + 8 = 15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25043

2° ΘΕΜΑ

2.α. Να αναφερθείτε στα επιμέρους θεολογικά/δογματικά ζητήματα, στα οποία διαφώνησαν μεταξύ τους οι Εκκλησίες της Ρώμης και της Κωνσταντινούπολης και να προσδιορίσετε τη βασική αιτία που οδήγησε στο Σχίσμα του 1054.

Μονάδες 13

2.β. Να αναφερθείτε στη συμβολή της τυπογραφίας στη διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού.

Μονάδες 12

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25308

1° ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Η δημιουργία ναυτικών θεμάτων θωράκισε τις παράλιες περιοχές της βυζαντινής αυτοκρατορίας.

2. Η Μακεδονική Δυναστεία με τα νομοθετήματά της επιδίωξε την επιστροφή στο Ρωμαϊκό Δίκαιο.

3. Στην κορυφή της φεουδαρχικής κοινωνικής πυραμίδας βρισκόταν ο βασιλιάς.

4. Ο θεσμός των εμποροπανηγύρεων διαδίδεται στη Δυτική Ευρώπη τον 8° αιώνα.

5. Το κράτος των Οθωμανών οργανώθηκε από τον σουλτάνο Βαγιαζήτ.

(μονάδες 5)

(II) Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά, αρχίζοντας από το αρχαιότερο και καταλήγοντας στο πιο πρόσφατο:

α. δεύτερη στέψη του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου

- β. Ζ' Οικουμενική Σύνοδος
- γ. καταδίκη του Λουθήρου ως αιρετικού από τη Δίαιτα της πόλης Βορμς
- δ. εκδίωξη του Μωάμεθ από τη Μέκκα
- ε. Πρώτη Σταυροφορία

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων: *κοινότητες χωρίων, Αναγέννηση.*

Μονάδες 7+8=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25037

2° ΘΕΜΑ

2.α. Κεφάλαιο 3, 7. Οι Σταυροφορίες, α. Οι αιτίες, «[...] Από την πλευρά του ο Αλέξιος Α΄... έγιναν δεκτοί με δυσπιστία [...]».

2.β. Κεφάλαιο 6, 2. Αναγέννηση και ανθρωπισμός, β. Το κίνημα του Ανθρωπισμού, Ο καθολικός άνθρωπος, «[...] Οι φορείς του ανθρωπισμού είναι βαθιά θρησκευόμενοι ... και υπεύθυνο για τη μοίρα του [...]».

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 25025

1° ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις, ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Στο Φραγκικό κράτος οι βασιλικοί απεσταλμένοι είχαν την υποχρέωση να προστατεύουν τη Ρώμη.
2. Κατά τον 10^ο αιώνα οι Λογγοβάρδοι ή Λομβαρδοί κατέκτησαν μεγάλο μέρος της Ιταλίας.
3. Η Μακεδονική δυναστεία επιδίωξε την επιστροφή στο Ρωμαϊκό Δίκαιο.
4. Στα τέλη του 12^{ου} αιώνα ο γερμανός αυτοκράτορας σχεδίαζε την επέκταση του κράτους του σε βάρος του Βυζαντίου.
5. Ο Δάντης, ο Πετράρχης και ο Βοκκάκιος αποτελούν προδρομικές μορφές του ανθρωπισμού.

(μονάδες 5)

(II) Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά, αρχίζοντας από το αρχαιότερο και καταλήγοντας στο πιο πρόσφατο:

- α. ίδρυση της Αυτοκρατορίας της Νίκαιας
- β. οριστικό Σχίσμα των δύο Εκκλησιών
- γ. ίδρυση του Ισλάμ από τον Μωάμεθ
- δ. οριστική αποκατάσταση των εικόνων
- ε. Σύνοδος Φερράρας - Φλωρεντίας

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *αλληλέγγυον, γενίτσαροι*.

Μονάδες 7+8=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 24903

2° Θέμα

2.α. Ποιες μεταβολές επέφεραν οι Ανακαλύψεις στη βιοτεχνία και στη γεωργία;

Μονάδες 13

2.β. Ποιος ήταν ο θεμελιωτής του οικονομικού φιλελευθερισμού και ποιο νόμο διατύπωσε για τη λειτουργία της οικονομίας;

Μονάδες 12

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 24832

2° Θέμα

2.α. Ποιες ήταν οι συνέπειες από την οικονομική εξαθλίωση των φτωχών και την επιβολή νέων φόρων στη Δύση στα τέλη του 13^{ου} και στις αρχές του 14^{ου} αι.;

Μονάδες 12

2.β. Ποια ήταν η συμβολή της τυπογραφίας στη διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού;

Μονάδες 13

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 24809

1° ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να επιλέξετε και να γράψετε τη σωστή απάντηση για κάθε ομάδα από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Εγίρα ονομάζεται:

α. η αποδημία του Μωάμεθ από τη Μέκκα στη Μεδίνα

β. η χρονολογία γραφής του Κορανίου

γ. η έναρξη διδασκαλίας της θρησκείας του Ισλάμ

δ. ο θάνατος του Μωάμεθ

2. Το μεγαλύτερο μέρος (=κορμό) του πληθυσμού του βυζαντινού χωρίου κατά τον 6^ο αιώνα αποτελούσαν:

α. οι δυνατοί

β. οι στρατιώτες

γ. οι πάροικοι

δ. οι ελεύθεροι μικροϊδιοκτήτες και οι δούλοι

3. Νομοθετική συλλογή της δυναστείας των Μακεδόνων που καθορίζει με ακρίβεια τις αρμοδιότητες του αυτοκράτορα και του πατριάρχη:

- α. Βασιλικά
- β. Επαναγωγή
- γ. Νεαρές
- δ. Πρόχειρος Νόμος

4. Ο Ιωάννης Βατάτζης κατέστησε:

- α. το Κράτος της Ηπείρου αξιόλογο ανταγωνιστή της αυτοκρατορίας της Νίκαιας
- β. την Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας σημαντική δύναμη στις νοτιοανατολικές ακτές του Εύξεινου Πόντου
- γ. την αυτοκρατορία της Νίκαιας μια διεθνώς υπολογίσιμη δύναμη
- δ. το Κράτος της Ηπείρου μια υπολογίσιμη δύναμη στα Βαλκάνια

5. Ποιος από τους παρακάτω δεν ήταν μέλος της συνοδείας του Ιωάννη Η΄ Παλαιολόγου στη Σύνοδο της Φλωρεντίας (1439);

- α. Μάρκος Ευγενικός
- β. Γεώργιος Γεμιστός ή Πλήθων
- γ. Μιχαήλ Κομνηνός Δούκας
- δ. Γεώργιος Σχολάριος

(μονάδες 5)

(II) Να τοποθετήσετε τα ακόλουθα ιστορικά γεγονότα στη σωστή χρονολογική σειρά, αρχίζοντας από το αρχαιότερο και καταλήγοντας στο πιο πρόσφατο:

- α. Ένδοξη Επανάσταση
- β. κατάλυση του Λατινικού Βασιλείου της Θεσσαλονίκης
- γ. εφεύρεση της τυπογραφίας
- δ. εκχριστιανισμός των Βουλγάρων
- ε. Σχίσμα των Εκκλησιών

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *τελετή της περιβολής, καθολικός άνθρωπος.*

Μονάδες 8+7=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 24674

2° ΘΕΜΑ

2.α. Σε ποια θεολογικά και δογματικά ζητήματα στηρίχθηκε η διαμάχη που οδήγησε στο Σχίσμα μεταξύ των δύο Εκκλησιών το 1054 και ποια ήταν η κύρια αιτία του;

Μονάδες 13

2.β. Ποια ήταν η νέα αντίληψη της Αναγέννησης σχετικά με την αγωγή και την επιστήμη;

Μονάδες 12

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 24664

1° ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με στοιχεία της στήλης Β. Δύο (2) στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Κωνσταντίνος Ε΄ Ίσαυρος	α. Πρώτο Σχίσμα
2. πατριάρχης Φώτιος	β. μάχη στο Κοσσυφοπέδιο
3. πάπας Ιννοκέντιος	γ. κράτος της Ηπείρου
4. Μιχαήλ Κομνηνός Δούκας	δ. σύνοδος της Ιέρειας
5. Σέρβος ηγεμόνας Λάζαρος	ε. Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας
	στ. Τέταρτη Σταυροφορία
	ζ. κατάληψη της Ανδριανούπολης

(μονάδες 5)

(II). Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

1. Τα πρώτα θέματα οργανώθηκαν στη Μικρά Ασία περί τα μέσα του 6^{ου} αιώνα.
2. Το 622 ο Μωάμεθ εκδιώχθηκε από τη Μεδίνα στη Μέκκα.
3. Το μεγαλύτερο πλήγμα για τους δυνατούς αποτέλεσε το αλληλέγγυον.
4. Η ιδέα των Σταυροφοριών γεννήθηκε στη Δυτική Ευρώπη στη διάρκεια του 11^{ου} αιώνα.
5. Μετά την άλωση του 1453 η Βενετία θεωρήθηκε ως Τρίτη Ρώμη.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων: *λογοθέτης του Δρόμου, Βασιλικά.*

Μονάδες 6+9=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 24633

2° ΘΕΜΑ

2.α. Ποια ήταν τα μέσα που χρησιμοποιούσε συνήθως η βυζαντινή διπλωματία;

Μονάδες 13

2.β. Πώς προσπάθησε ο αυτοκράτορας Ιωάννης Η΄ Παλαιολόγος να εξασφαλίσει βοήθεια για το Βυζάντιο από τη Δύση και ποια απήχηση είχε η προσπάθεια αυτή στον βυζαντινό λαό;

Μονάδες 12

1° ΘΕΜΑ

1.α.

(I) Να επιλέξετε και να γράψετε τη σωστή απάντηση για κάθε ομάδα από τις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Η διδασκαλία του Μωάμεθ, μεταξύ άλλων:

- α. έθεσε τέρμα στην πολιτική διάσπαση της Αραβικής Χερσονήσου
- β. συντέλεσε στην προσέγγιση Βυζαντινών και Αράβων
- γ. οδήγησε στη διάσπαση των αραβικών φυλών
- δ. συνέβαλε στη διάδοση του ιουδαϊσμού στην Αραβική Χερσόνησο

2. Οι μικροκαλλιεργητές στην κοινότητα του βυζαντινού χωρίου, κατά τα τέλη του 8^{ου} αιώνα:

- α. πλήρωναν τους φόρους των δυνατών
- β. είχαν ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση
- γ. είχαν υπερβολική φορολογική επιβάρυνση
- δ. ήταν εντελώς απαλλαγμένοι από φόρους

3. Μία από τις διαφωνίες που οδήγησαν στο οριστικό Σχίσμα των δύο Εκκλησιών ήταν:

- α. η Εικονομαχία
- β. το δόγμα περί της εκπόρευσης του Αγίου Πνεύματος και από τον Υιό
- γ. η υπαγωγή της Βουλγαρικής Εκκλησίας στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως
- δ. οι ανεικονικές αντιλήψεις

4. Το Βυζάντιο κατά την τελευταία εκατονταετία της ζωής του:

- α. είχε καταρρεύσει οικονομικά
- β. εμφάνισε μεγάλη οικονομική ανάπτυξη
- γ. σημείωσε ελάχιστες εδαφικές απώλειες
- δ. εξακολουθούσε να έχει ισχυρό νόμισμα

5. Ο Βαρθολομαίος Ντιάζ έπλευσε μέχρι:

- α. τη Βραζιλία
- β. το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας
- γ. το Κάλικουτ των Ινδιών
- δ. το Σαν Σαλβαδόρ

(μονάδες 5)

(II) Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α με εκείνα της στήλης Β. Δύο (2) στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. Έναρξη της οικονομολογικής πολιτικής	α. Ηράκλειος
2. Θέματα	β. Ιωάννης Βατάτζης
3. Πρώτη Σταυροφορία	γ. Μαρτίνος Λούθηρος
4. Θρησκευτική Μεταρρύθμιση	δ. Ισαάκιος Β΄ Άγγελος
5. Αυτοκρατορία της Νίκαιας	ε. Λέων Γ΄ Ίσαυρος
	στ. Κωνσταντίνος ΙΑ΄ Παλαιολόγος
	ζ. Ουρβανός Β΄

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

1.β. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων ιστορικών όρων: *σκλαβηνίες, Πρόχειρος Νόμος*.

Μονάδες 8+7=15

ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ 23650

2^ο Θέμα

2.α. Με ποια μέτρα ο Κάρολος ο Μέγας ενίσχυσε την εσωτερική οργάνωση του κράτους του;

Μονάδες 12

2.β. Ποιες ήταν οι στρατιωτικές μεταρρυθμίσεις των Οθωμανών τον 14^ο αιώνα;

Μονάδες 13